herpy

GEKONY

Small-scaled wonder gecko

Teratoscincus microlepis

Niewielki, nocny gekon piaskowy o dużych, żabich oczach i drobnych, lekko zachodzących na siebie łuskach na grzbiecie. Zamieszkuje luźne gleby piaszczyste w południowo-wschodnim Iranie, południowym Afganistanie i zachodnim Pakistanie. Jest rzadko utrzymywany, a zasady hodowli opierają się na blisko spokrewnionych pustynnych gatunkach z tego rodzaju.

Rodzina: Sphaerodactylidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**10-11 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Pustynia i półpustynia**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**80 × 40 × 40 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**25-28 °C**
Miejsce wygrzewania	**32-35 °C**
Temperatura w nocy	**18-22 °C**
Wilgotność	**30-50%**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Inkubacja	**60-110 dni** przy 28-29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Teratoscincus microlepis to niewielki, krępy gekon pustynny o szerokiej głowie i dużych oczach pozbawionych powiek. Palce nie mają przylgowych lamelek, lecz grzebienie z drobnych łusek, które zapewniają przyczepność na luźnym piasku. Nazwa gatunkowa oznacza "drobnołuski" i pasuje do grzbietu, na którym łuski są okrągłe, tylko lekko na siebie zachodzą i nie sięgają dalej niż do barków. W połowie długości ciała wokół tułowia biegnie ok. 100 łusek. U pozostałych gatunków z tego rodzaju duże łuski pokrywają niczym dachówki większą część ciała, dlatego *T. microlepis* łatwo od nich odróżnić.

Gatunek opisał Aleksandr Nikolski w 1900 roku na podstawie osobnika zebranego we wschodnim Iranie w 1898 roku. Podobnie jak pozostałe *Teratoscincus* należy do rodziny Sphaerodactylidae.

Ciało osiąga do 7 cm od pyska do kloaki, a ogon około 4 cm, więc całe zwierzę mierzy około 11 cm. Czyni to gatunek jednym z najmniejszych w rodzaju. Masa ciała i długość życia nie zostały udokumentowane; blisko spokrewnione gatunki żyją około dziesięciu lat lub dłużej.

Jest rzadko utrzymywany i płochliwy. Nadaje się do obserwowania, nie do brania na ręce: skóra jest cienka, a ogon łatwo odrzucany.

Występowanie i środowisko

Gatunek występuje w południowo-wschodnim Iranie, południowym Afganistanie i zachodnim Pakistanie. W Iranie spotykany jest w prowincjach Kerman oraz Sistan i Beludżystan, gdzie leży miejsce typowe Duz-Abad. W Pakistanie zamieszkuje Beludżystan, a z Afganistanu znanych jest tylko kilka stwierdzeń.

Dokładny zasięg nie został wyznaczony, ponieważ region jest słabo zaludniony i słabo zbadany. W skali światowej gatunek nie jest zagrożony.

> **Naturalny zasięg:** Iran, Afganistan i Pakistan.

ŚRODOWISKO

Gekon jest związany z luźnym, piaszczystym gruntem. Znajdowano go także na glebach zasolonych, pokrytych solną skorupą. W dzień kryje się w norze, a nocą wychodzi na powierzchnię, by polować.

Siedlisko jest ciepłe i suche, z dużymi różnicami między dniem a nocą. W głębi nory jest chłodniej i nieco wilgotniej niż na powierzchni. Terrarium powinno to odtwarzać: sucha powierzchnia, głęboki piasek nadający się do kopania i lekko wilgotna kryjówka.

Hodowla

TERRARIUM

Wiedza o hodowli *Teratoscincus microlepis* jest skąpa, a gatunek jest rzadko utrzymywany. Zalecenia opierają się na warunkach w siedlisku oraz na blisko spokrewnionych gekonach piaskowych *Teratoscincus roborowskii* i *Teratoscincus scincus*, które prowadzą ten sam tryb życia i są lepiej poznane w niewoli. Podane wartości zaczerpnięto od nich.

Pojedyncze zwierzę lub para potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 80 × 40 × 40 cm (długość × szerokość × wysokość). Większe zawsze jest lepsze, bo gekon nocą dużo się przemieszcza. Powierzchnia dna jest znacznie ważniejsza niż wysokość, ponieważ zwierzę się nie wspina. Pokrywa musi szczelnie zamykać terrarium.

Zastosuj głęboką warstwę płukanego piasku do piaskownic zmieszanego z gliną lub ziemią pustynną, co najmniej 10 cm, aby zwierzę mogło wykopać trwałą norę. Unikaj piasku wapiennego, barwionego i specjalistycznego, który zwierzę może połknąć. Przygotuj co najmniej dwie kryjówki, np. z rurek korkowych i płaskich kamieni, jedną w ciepłym, a drugą w chłodnym końcu, i jedną z nich zrób kryjówką wilgotną, do połowy zakopaną w lekko wilgotnym piasku. Kryjówki i kamienie ułóż bezpośrednio na dnie, zanim nasypiesz piasek, żeby nie zawaliły się, gdy zwierzę kopie.

TEMPERATURA

Gatunek potrzebuje wyraźnego gradientu temperatur. W dzień chłodny koniec powinien mieć 25-28 °C, a ciepła strefa osiągać 32-35 °C przy powierzchni piasku, np. pod żarówką grzewczą lub promiennikiem ceramicznym sterowanym termostatem. Mierz temperaturę powierzchni termometrem cyfrowym lub na podczerwień, a nie temperaturę powietrza.

Nocą temperatura powinna spaść do 18-22 °C, a dodatkowe ogrzewanie rzadko jest potrzebne, jeśli pomieszczenie jest ogrzewane. Gatunek zakopuje się i sam wybiera, gdzie czuje się najlepiej, dlatego musi mieć do dyspozycji zarówno ciepłe, jak i chłodne miejsce. Zdrowe, dobrze odżywione dorosłe osobniki mogą zimą przejść okres schłodzenia trwający około dwóch miesięcy w 15 °C (zob. rozmnażanie).

WILGOTNOŚĆ I WODA

To gatunek pustynny, a terrarium musi być suche, z wilgotnością powietrza 30-50 %. Nie zraszaj całego terrarium. Zamiast tego kilka razy w tygodniu lekko zwilżaj piasek w jednej kryjówce, aby zwierzę miało dokąd pójść podczas linienia.

Skóra schodzi kawałkami, a przy zbyt suchym powietrzu na palcach i końcu ogona mogą zostawać resztki wylinki. W takim przypadku zrób kryjówkę nieco wilgotniejszą. W chłodnym końcu postaw płaską miskę ze świeżą wodą i często ją wymieniaj. Dobra wentylacja utrzymuje podłoże suche.

OŚWIETLENIE I UVB

Jako zwierzę nocne gekon nie ma dużych wymagań co do oświetlenia i radzi sobie bez UVB, jeśli pokarm jest oprószany witaminą D3. Jeśli mimo to chcesz zapewnić UVB, użyj słabej świetlówki dla gatunków cieniolubnych (strefa Fergusona 1-2), np. świetlówki T5 5-7 %, tak aby indeks UV w miejscach dostępnych dla zwierzęcia wynosił najwyżej 1-2. W pozostałej części terrarium zawsze musi być cień i kryjówki.

Utrzymuj stały rytm dobowy: około 12 godzin światła latem i 10 godzin zimą. Noc musi być ciemna.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Gekon jest owadożerny. Podawaj urozmaicony żywy pokarm, np. świerszcze, szarańczę, karaczany dubia i bardzo małe mączniki. Owady muszą być mniejsze niż odległość między oczami zwierzęcia. Dorosłe osobniki karm 2-3 razy w tygodniu, a młode co drugi dzień.

Oprószaj owady wapniem przy większości karmień, a raz w tygodniu preparatem witaminowym z D3. Karm wieczorem i usuwaj niezjedzone owady. Gekony z tego rodzaju szybko przybierają na wadze, a gekony pustynne w niewoli łatwo się otłuszczają, więc kontroluj masę i kondycję i ogranicz karmienie, jeśli ogon robi się gruby.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Teratoscincus microlepis jest płochliwy i po włączeniu światła szybko chowa się w norze. Cienka skóra może się rozedrzeć, jeśli chwycisz zwierzę zbyt mocno, a ogon jest łatwo odrzucany, dlatego gatunek należy brać na ręce jak najrzadziej i nigdy za ogon. Zagrożone zwierzę staje na wyprostowanych nogach, wygina grzbiet i macha ogonem, tak że duże łuski na ogonie szeleszczą, a także może piszczeć i gryźć. To głównie blef.

Samców nigdy nie wolno trzymać razem, bo walczą. Para zwykle może mieszkać razem, ale obserwuj, czy zwierzęta się tolerują, i miej w gotowości dodatkowe terrarium. Samce mogą atakować i zabijać samice, jeśli brakuje miejsca i kryjówek. W dzień zwierzęta śpią w norze, więc najczęściej zobaczysz je wieczorem.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce rozpoznaje się po dwóch zgrubieniach u nasady ogona, w których znajdują się hemipenisy, oraz po rzędzie porów przedkloakalnych. Wiek osiągania dojrzałości płciowej nie został udokumentowany. Samice powinny być w pełni wyrośnięte, w dobrej kondycji i mieć stabilną masę, zanim zostaną dopuszczone do rozrodu, ponieważ młode samice łatwo tracą zapasy wapnia.

GODY I KOPULACJA

Rozmnażanie tego gatunku opisano jedynie pobieżnie. Podobnie jak u *Teratoscincus roborowskii* i *Teratoscincus scincus* rozród pobudza okres schłodzenia trwający około dwóch miesięcy w 15 °C. Gdy temperatura zostanie ponownie podniesiona, a zwierzęta normalnie jedzą, samca wpuszcza się do samicy, do jej terrarium. Rozdziel je, jeśli samica jest bez przerwy ścigana lub ma rany od ugryzień. Gekony z tego rodzaju słyną z tego, że trudno je rozmnożyć, a kondycjonowanie w tygodniach poprzedzających jest kluczowe.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa jednorazowo jedno lub dwa jaja o twardej, ale kruchej skorupce. Liczba zniesień w roku nie została udokumentowana dla tego gatunku; u *Teratoscincus roborowskii* samica składa do czterech zniesień. Zapewnij samicy miejsce do składania jaj z głębokim, luźnym, suchym piaskiem, np. 15 cm piasku w jednym końcu, gdzie jaja mogą leżeć swobodnie, aby nie zostały zgniecione. Słaba mata grzewcza pod częścią piasku daje w półroczu letnim ciepłe miejsce na dnie. Regularnie sprawdzaj, czy pojawiły się nowe jaja, i podawaj samicy dużo wapnia i pokarmu.

INKUBACJA

Jaja muszą leżeć sucho. Nadmiar wilgoci zabija zarodki. Przenieś je ostrożnie, nie obracając, do zamkniętego pojemnika z suchym piaskiem lub innym suchym podłożem i małą miseczką z wodą, która nie styka się z jajami. Inkubuj w 28-29 °C. Wyklucie następuje po 60-110 dniach u blisko spokrewnionych gatunków, a u *Teratoscincus roborowskii* po około 90 dniach.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode trzymaj pojedynczo w małym pojemniku lub terrarium o pojemności 20-40 litrów z piaskiem, suchą i wilgotną kryjówką, a niewielką część podłoża lekko zwilżaj. Dorosłe osobniki mogą atakować młode. Co drugi dzień podawaj małe żywe owady oprószone wapniem i regularnie waż młode. Tempo wzrostu i masa młodych nie zostały udokumentowane.

Zdrowie i częste błędy

Choroby *Teratoscincus microlepis* nie zostały opisane. Typowe problemy u blisko spokrewnionych gekonów pustynnych to:

- Wilgotne podłoże i słaba wentylacja, które prowadzą do grzybic, problemów skórnych i infekcji dróg oddechowych. Utrzymuj terrarium suche, z jedną tylko małą wilgotną kryjówką.
- Resztki wylinki na palcach i końcu ogona, gdy powietrze jest zbyt suche.
- Uszkodzenia cienkiej skóry po brutalnym obchodzeniu się ze zwierzęciem oraz odrzucone ogony.
- Zaparcia po połknięciu piasku wapiennego lub innego nieodpowiedniego podłoża.
- Niedobór wapnia i witaminy D3, zwłaszcza u młodych i samic rozrodowych. Oprószaj pokarm.
- Otyłość przy zbyt obfitym karmieniu.

Zgłoś się do lekarza weterynarii z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, nie je przez kilka tygodni, ma opuchnięte oczy, świszczący oddech lub jest osowiałe.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.